

www.takern.se

TÅKERNS FÄLT- STATION

Havsörn. FOTO: JOHAN TRÄFF

Informerar mars-13

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna- och flora intresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande: Bengt Andersson 0144 - 108 72
Åkerstigen 6 lago.andersson@telia.com
599 32 ÖDESHÖG

Vice ordf: Tommy Tyrberg tel 011-532 30
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@hotmail.se
610 20 KIMSTAD

Sekreterare: Lars Gezelius 070-325 12 88
S. Krängevägen 16 lars.gezelius@lansstyrelsen.se
585 99 LINKÖPING

Kassör: Jan Henriksson 0142-138 63
Bondegatan 15 A janne.bittan@bredband.net
595 52 MJÖLBY

Ledamöter:

Ellen Hultman Fortunagatan 33 553 23 JÖNKÖPING 070-942 39 03 ellenhultman@ yahoo.se	Konny Hörberg Vretgatan 11 573 61 SOMMEN 070-545 40 98 konnyh@hotmail.se	Tommy Berg Norra vägen 57 596 33 ÖDESHÖG 0702-46 83 71 b.tommy@live.se	Adam Bergner Barnhemsgatan 15 582 30 Linköping 073-926 00 57 adam.bergner@yahoo.se
--	--	--	--

Suppleanter:

Joakim Wallin Rökingestigen 38 590 71 LJUNGSBRO 070-550 21 18 jocke1068@yahoo.se	Ruben Brage Tröskaregatan 90 583 34 LINKÖPING 013-15 87 42 070-345 21 17 mail@rubenbrage.se	Kim Arrio Vilbergsgatan 95 603 57 NORRKÖPING 076 - 835 86 88 swespy_kim@hotmail.com
--	--	---

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Renstad, Åsen 2, 590 22 Väderstad

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Medlemsavgift: Avgiften för 2013 är 100 kr och inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Tåkernobsar 2012

Lars Gezelius

Fältstationsåret 2012 var inventeringsmässigt mycket omfattande med inventeringar, räkningar, ringmärkning och flera specialstudier. Det var också utåtriktat med ett flertal guidningar vid det nya naturum som invigdes av Kungen 25 maj. Vårt nya stationshus – Åsenstugan prövades i skarpt läge och fick bekänna färg både bildligt och bokstavligt. Ett 20-tal personer har engagerat sig i verksamheten. Ingen ny art för Tåkern noterades detta år, men sällsyntheter som sommargylling, fjällpipare och amerikansk kricka noterades, liksom landets första dokumenterade häckning av rödhuvad dykand. Stationen var bemannad hela 161 dagar, med nästan daglig bemanning från mitten av april till mitten av september. Extremt långliggande personal var Paul-August Schult (Tyskland). Långliggande personal var Karl-Martin Axelsson, Adam Bergner, Anders Olovsson, Lars Gezelius, Pau Lucio (Spanien) samt Can Yücel och Oğün Türkay (Turkiet). Omfattande inventeringsinsatser har också gjorts av Bengt Andersson, Göran Axelsson, Kim Arrio, Tommy Berg, Peter Berglin, Göran Bergengren, Benny Ekberg, Christer Elderud, Jan Henriksson, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Gunnar Myrhede, Elke Myrhede, Lars Nilsson, Jan-Erik Nordqvist, Magnus Swenson och Joakim Wallin. Under året ringmärktes 4406 fåglar av 71 arter, vilket är 4:e högsta årssumman sedan starten 1964. Det blev ingen ny märkart, men årsrekord för skräntärna, st. hackspett, entita, talgoxe, grönsiska och stenknäck. 1084 boungar märktes, bl.a. 290 svartvita flugsnappare, 209 talgoxar, 168 skratmåsar, 65 fisktärnor och en svarttärna. Under året noterades enligt Svalan 201 arter vid sjön och här följer ett axplock av dem.

Svanar-änder

Rördrom noterades från 4 mars till 13 oktober och 48 hanar höll revir. **Ägretthägrar** uppträdde ”en masse”, totalt minst 16 observationer i maj - oktober. Vid Åsby sågs fåglar i häckningsdräkt i maj och september sågs sex ex tillsammans. Mycket talar för att häckning genomförts, men det finns inga säkra indicier. **Smådopping** observerades med ett ex vid Hovtornet 29.3. Under perioden 5.8 - 3.10 gjordes sex observationer av enstaka exemplar vid Glänås/Hov, som mest fyra ex vid Renstad Yttre 9.8. Vårens inventering av **gråhakedopping** slutade på 28 par. **Svarthakedoppingar** noterades med 1-3 ex vid Glänås/Hov 26.3- 1.5. Från 22.8 - 1.10 observerades 1-2 ex vid Glänås. Ett ex sågs vid Svälänge 12.8 och ett ex vid Svanshals udde 13.10. 95 par **skäggdoppingar** bedöms som häckade under året liksom **snatterand** 29 par, **skedand** 24 par och **årta** 12 par. Ett par **rödhuvade dykänder** häckade vid Glänås Tre ungar kom på vattnet, men de försvann ganska snart, troligen prederade. Det var den första säkra häckningen av arten i Sverige. Sex par **gravänder** bedöms ha hållit revir vid sjön. Övriga simfåglar i Tåkern redovisas på sid 5-7.

Rovfåglar

Havsörn sågs alla månader med en topp 15 januari på 47 ex., som är rekord för Tåkern. 8.12 noterades 30 ex. **Kungsörn** noterades vid minst 23 tillfällen under januari - april samt en obs. i oktober. Minst sju par **fiskgjuse** häckade runt sjön. En häftig observation av **lärkfalk** gjordes 8.5 då minst 27! ex jagade fjädermyggor över Renstads vassar. Ca sju par bedöms häcka runt sjön. 20 fynd av **stenfalk** föreligger från januari -maj, samt i september-december. **Tornfalk** sågs vid 15 tillfällen, under april - juni samt augusti – december. **Pilgrimsfalk** observerades vid minst 57 tillfällen under året, dock inga obsar under juni-juli. Två par häckade på Omberg och fyra boungar märktes i ett bo. Det andra paret misslyckades med häckningen. Sju observationer av **röd glada** gjordes i maj – oktober. Årets inventering av häckande **bruna kärrhökar** slutade på 41 revir. Arten sågs från 17.3 till 7.10. **Ängshök** noterades med ett ex. 13.5 vid Kyleberg.

Sumphöns-hackspettar

22 par **tranor** bedöms ha häckat i sjön. Omkring 300 ex. översomrade. Årets sista observation gjordes 21.10. **Kornknarr** spelade vid Lövängsborg i mitten av maj samt vid Svälinge 5.7. Spelande **vaktlar** har rapporterats från ett 10-tal platser i maj – juli. I maj-juni gjordes förhållandevis många obsar av **småfläckig sumphöna**, 26.4 till 5.9. Fyra revir konstaterades. Två gamla hanar ringmärktes, vid Bankängen 1.5 och på Renstadmaden 16.5. **Storspov** har spelat på minst fem platser runt sjön. Fem observationer av enstaka **småspovar** gjordes 11.7 - 18.8. **Myrspov** rastade med som mest 18 ex. vid Sjötuna 8.8. Tre **dubbelbeckasiner** spelade vid Lövängsborg 3-18.5. Under hösten ringmärktes tre **dvärgbeckasiner** vid Glänås. 16 **fjällpipare** rastade helt kort 14.5 vid Kyleberg. **Roskarl** noterades med två ex. 12.5 vid Glänås. Fyra obsar av **roskarl** gjordes; ett ex Glänås 25.5, två ex Sjötuna udde 9-10.8, en 1k Glänås 22.8 och en 1k Prästören 4.9. En vårobservation av **mindre strandpipare** gjordes vid Sjötuna 1.5 och en majobeservation av **större strandpipare** gjordes vid Glänås 9.5. Totalt 40 **brushanar** rastade vid Sjötuna 1.5 och 25 ex. rastade vid Glänås 9.5. **Kärrensäppor** rastade med som mest 47 ex. vid Sjötuna 1.8. 28 observationer av **spovsnäppa** gjordes 8.7 – 23.9, som mest sex ex. vid Sjötuna 5.8 och 21 observationer av enstaka **småsnäppor** gjordes 9.7 - 30.9. **Kustsnäppor** rastade med 1-17 ex. vid Sjötuna 3.7 - 24.8, samt enstaka vid Glänås. Åtta noteringar gjordes av enstaka **mosnäppor** 29.7 - 19.8 vid Sjötuna, och 20.5 sågs där 20 ex. En **sandlöpare** rastade vid Sjötuna 10-12.8 och en **myrsnäppa** rastade där 29-31.7.

En **dvärgmå**s sågs vid Glänås 18 resp. 29.6. Ca 2280 par **skratmåsar** gick till häckning i sjön (flest vid Glänås, ca 1600 par). Omkring 2000 ungar kom på vingarna och 169 pulli ringmärktes. En **silltrut** noterades 18.8 respektive 3.10. **Skräntärna** rapporterades från 7.4 - 29.8, som mest 43 ex. 3.8. 154 par **fisktärnor** häckade i år och ca 150 ungar kom på vingarna. Två **silvertärnor** sågs vid Glänås 11.6. **Svarttärnorna** hade ett besvärligt år vid sjön - 10 par häckade vid Tovören, men endast 2-3 ungar kom på vingarna. En **berguv** noterades öster om Glänås 26.5 och en **jorduggla** höll till vid Glänås - Ramstad 5-20.6. **Nattskärna** hördes spela vid Dags Mosse i maj/juni. **Mindre hackspett** observerades på sju platser runt sjön under våren (i april/juni), vid Tovören, Lövängsborg, Holmsören, Kvarnstugan, Bankudden, Sjötuna och Hov. **Göktyta** noterades endast vid Sjötuna 4 resp. 12.8.

Tättingar

En **sommargylling** flöjtade vid Kvarnstugan 23.5 resp. 12.7. **Rödstrupig piplärka** noterades 19.9 resp. 23.9 vid Åsby. **Forsärlla** noterades vid Renstad yttre 4.6 samt vid Renstad kanal 12.7. En **ringtrast** hane observerades vid Hov 12.4 resp. vid Bankängen 27.4. **Strömstaren** är ju inte direkt vanlig i Tåkernbygden, men ett ex noterades vid Gottorp 17.11. En **svart rödstjärt** hane rapporterades från Ramstad Gård 10.5. 12.5 rastade en **blåhake** och under hösten ringmärktes ett ex. vid Renstad kanal 6.9. Ett ex sågs också vid Glänås 7.9 resp. vid Lövängsborg 12.9. Revirhävande **vassångare** konstaterades på 16 platser ute i vassarna, vilket är rekord för Tåkern. En hane ringmärktes och försågs med färgringar och fyra årsungar märktes under sensommaren. **Gräshoppångare** sjöng vid Glänås, Kvarnstugan, Ramstadbron, Holmen, Lövängsborg och Kolsbro. I juni fanns åtta revirhållande **kärrsångare** vid sjön och 18 ex. märktes under hösten vid Renstad kanal. Inventeringen av **trastsångare** slutade på 200 sjungande hanar i maj-juni. Under häckningstid fanns minst fyra revirhållande **törnskator**; vid Lövängsborg, Lundtorp, Svälinge och Lorby. **Pungmes** noterades återigen efter fjolårets totala frånvaro. Ett ex vid Glänås 18.5 och ett ex vid Svälinge 29.7. **Skäggmesen** har återhämtat sig efter bottenåret 2011 och 190 observationer finns på Artportalen. Under vintern noterades endast enstaka fåglar. Under högflyktsperioden i oktober sågs som mest 100 ex. vid Renstad kanal. 76 ex ringmärktes där. Sjungande **rosenfink** noterades 18.5 vid Lundtorp och vid Lövängsborg 26.5. En **lappsparv** noterades vid Kvarnstugan 15.4, liksom ett ex vid Renstad kanal 24.9 samt ett ex vid Åsby 8.10. **Snösparv** noterades med ett ex vid Glänås 10.1 och 6.11 samt nio ex. 29.12 Vid Ramstadbron. Tre observationer av **bändelkorsnäbb** gjordes med som mest åtta ex vid Glänås 5.1. **Vinterhämplingar** sågs relativt talrikt 3.1 – 21.4, med som mest 150 ex. vid Holmen 9.4. Under hösten passerade 15 ex. Åsen 25.11. **Hämplingen** noterades vid 43 tillfällen mars - november. Två tallbitar sågs vid Holmen 18.11.

Gås- och tranräkningar 2012

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes fyra räkningar och under hösten åtta. Mittmånadsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna. Metodiken var densamma som tidigare år, d.v.s gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Gåshösten bjöd mycket grågäss och tranor och lite och sena sädgäss. **Sädgåsen** toppade i mitten av november med bara 5900, det lägsta sedan 1972! Arten sågs under perioden 1.9 - 10.12. **Grågässen** uppträdde fram till 25.11 med en topp på 18200, vilket är rekord för Tåkern. Några stannade hela december ut. Maxantalet för **kanadagås** blev 1310, vilket är den lägsta höstsiffran sedan 1989. **Spetsbergsgäss** förekom sparsamt och max blev endast 30 ex. i slutet av november. **Bläsgåsen** rastade sparsamt under hösten med som mest 37 ex. 20.10. **Vitkindade gäss** uppträdde från 15.9 - 25.11, som mest 400 ex. vid Bankängen 15.10. Hela 64 **prutgäss** rastade vid Glänås 27.9. En - sex **tundrasädgäss** noterades 11.9 - 7.11. Fyra **fjällgäss** sträckte förbi Hov 27.9. **Tranorna** rastade med som mest 6650 ex. 15.9, vilket är rekord för Tåkern. De sista sågs 21.10.

Vårens räkningar genomfördes 10.3 - 9.4. Upp emot 500 sädgäss stannade vid Tåkern vintern igenom. Maxantalet **sädgäss** blev 3860 ex. 10.3, vilket är relativt högt. Även några 10-tal **grågäss** övervintrade. Vårmax blev 2500 ex. 7.3. Under de regelrätta räkningarna noterades som mest endast 630 ex 17.3. **Kanadagås** toppade med 220 ex 10.3, men 400 ex. sågs redan 3.1. **Bläsgås** rastade 3.1 - 5.6 med som mest 113 ex. 27.3. **Spetsbergsgås** sågs 4.3 - 9.4 med som mest 34 ex. 4.3. Tre observationer av ensamma **tundrasädgäss** gjordes 3.1, 11.3 och 9.4. 400 **vitkindade gäss** sträckte mot norr 8.5. En **prutgås** passerade Glänås 25.5. Vårmax för **trana** blev 1900 ex. 9.4, vilket är tämligen högt med Tåkernmått mätt.

Tabell. Antalet individer av olika gåsararter samt trana vid höstens räkningar.

	18/8	1/9	15/9	29/9	13/10	20/10	3/11	17/11
Sädgås Anser fabalis	-	26	480	1680	2200	2850	5050	5900
Grågås Anser anser	9610	16400	18200	18000	5340	2150	277	2
Bläsgås Anser albifrons	-	-	2	2	3	37	6	5
Spetsbergsgås Anser brachyrhynchus	-	-	-	-	2	-	7	30
Kanadagås Branta canadensis	60	250	680	1310	680	750	713	-
Vitkindad gås Branta leucopsis	-	-	2	51	150	140	-	250
Snögås Anser caerulescens	-	-	-	-	-	-	-	-
Trana Grus grus	1060	5340	6650	4080	16	-	-	-

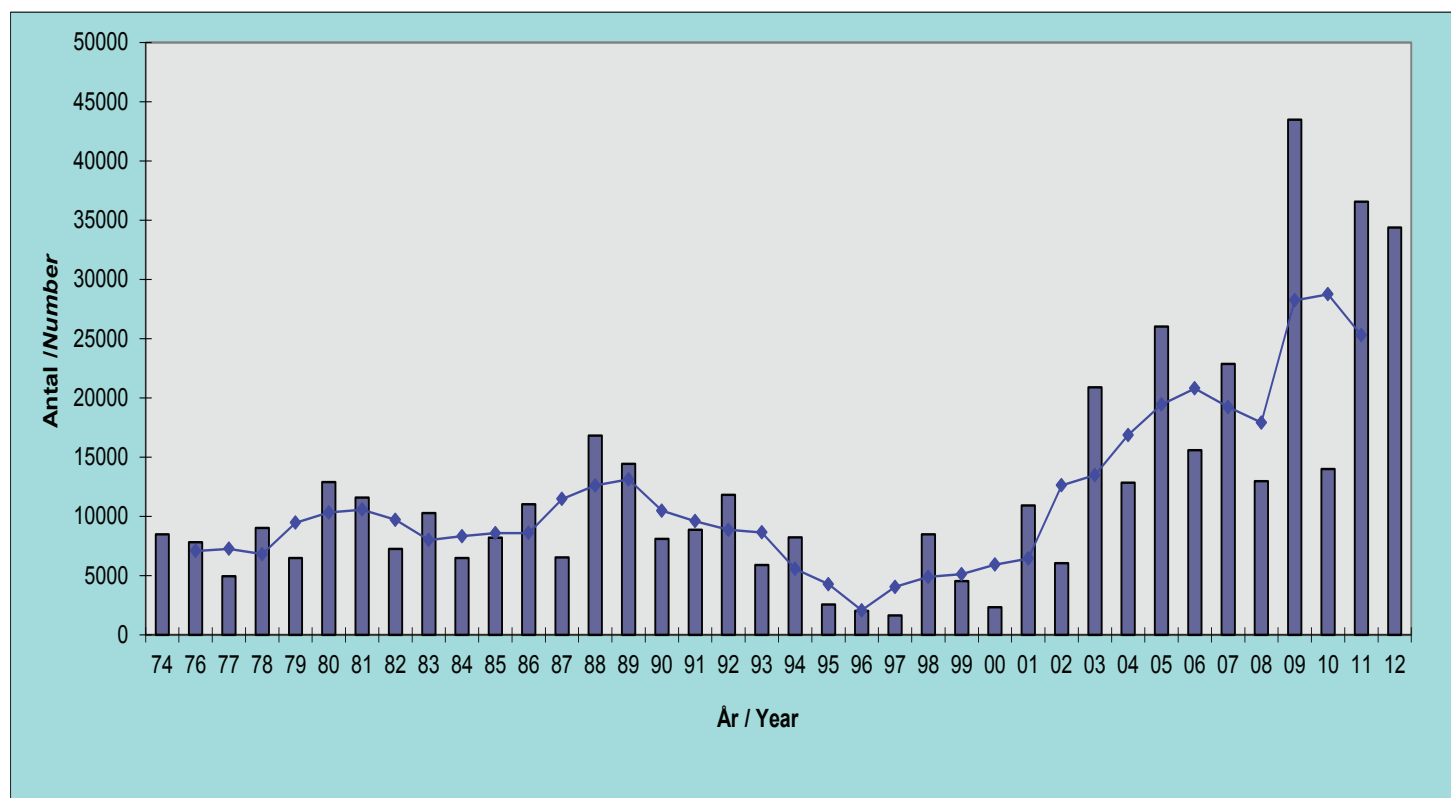
Simfågelräkningar

Lars Gezelius

Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september är som vanligt en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som är en del av Wetlands International program. Väderbetingelserna var relativt bra vid räkningstillfällena i september och oktober med god sikt och svaga till måttliga vindar. Räkningsplatserna var i stort bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälinge och Åsby.

Höstens antal blev generellt mycket höga, med rekordsiffror för flera arter. **Snatteranden** rastade i rekordantal i september. Även **bläsanden** förekom i rekordantal för september. Annars var det dykänderna som dominerade i de stora flockarna ute på sjön. **Brunand** noterades med 15000. **Viggens** 5020 ex. i september är rekord för Tåkern. Bland övriga rekordnoteringar kan nämnas tangerat oktoberrekord för **knölsvan** med 2900 samt rekordsiffror för **knipa** vid alla tre tillfällena. En räkning genomfördes även 17 november med en total på 16800 simfåglar, t.ex. 3400 **knölsvanar** (rekord för Tåkern!), 4000 **bläsänder**, 3000 **vigg**, 5000 **knipor** och 415 **salskrakar**.

Under hösten noterades som mest 230 **sångsvanar** 2.12. **Bergänder** noterades med en hona 20.7 och enstaka fåglar 2.10 - 17.11. En **sjöorre** noterades vid Glänås 11.10.

Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2012. Linjen anger rullande treårsmedelvärde.

Våren och sommaren

I maj noterades som mest 40 **brunandshanar** vid Glänås och 60 vid Renstad yttre. Vid Tovören sågs 700 hanar 5.6. 1000 **vigg** noterades 1.5 vid Glänås. En honfärgad **salskrake** noterades 15.7. 800 **knipor** räknades 10.4. En - två rörhönor höll till vid Glänås under häckningstid och de sågs även med ungar i augusti.

Under våren sågs som mest 1110 **knölsvanar** 3.4. **Sångsvanarna** toppade med blygsamma 75 ex. 18.3. En hane av **amerikansk kricka** sågs vid Sjötuna 14.4. En **mindre sångsvan** sågs vid Glänås 11.3. I januari sågs som mest 1550 **knölsvanar**, 1500 **sothöns**, 1500 **vigg**, 500 **brunänder**, fem **bergänder** och en honfärgad **rödhuvad dykand** i en större ansamling vid Glänås. I början av maj sågs ett par **bergänder** vid Glänås.

Tabell. Antal simfåglar vid höstens simfågelräkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. Rekordsiffra markerad med stjärna.

	18/8	(02-11)	15/9	(02-11)	13/10	(02-11)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	58	(219)	670	(224)	600	(333)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	1	(0)	0	(0)	0	(0)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	(1)	0	(1)	0	(1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	59	(179)	370	(242)	150	(212)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	16	(28)	11	(23)	4	(26)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2190	(2139)	1730	(2302)	2900*	(2195)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	2	(3)	0	(3)	1	(9)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	(3)	0	(1)	0	(1)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	4910	(2037)	7050*	(3252)	2800	(4110)
Snatteand <i>Anas strepera</i>	330	(531)	2620*	(649)	111	(466)
Kricka <i>Anas crecca</i>	315	(942)	440	(1342)	165	(369)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1630	(1425)	830	(1081)	2200	(1271)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	3	(14)	400	(123)	47	(74)
Årta <i>Anas querquedula</i>	0	(2)	0	(0)	0	(0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	19	(49)	5	(37)	13	(16)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	13200	(8872)	15000	(8608)	1550	(4384)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	5180*	(994)	5020*	(662)	3200	(1477)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	2080*	(67)	250*	(103)	5200*	(629)
Rödhuvad dykand <i>Netta ruffina</i>	2	(0)	0	(0)	0	(0)
Obest. änder <i>Aninae sp.</i>	350	(1716)	0	(2254)	300	(3027)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	2	(2)	0	(2)	20	(52)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0	(0)	0	(1)	15*	(0)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0	(3)	0	(49)	71	(183)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	3900	(7256)	4200	(9517)	4300	(3272)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	1	(0)	0	(0)	0	(0)
Summa:	34249	(26930)	38596	(30648)	23647	(22108)
% av medelvärdet		127 %		126 %		107 %

Stöd Engure fågelstation i Lettland

Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns ”vänsjö”. Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmås. Engurestationen lever på knappa resurser och framtiden är oviss.

I fjol gick tyvärr inget bidrag ut men vi siktar på 2013, särskilt som vi planerar en resa dit i början på maj (kontakta Bengt Andersson vid intresse). På femton år har utdelningen blivit drygt 20 000 kr till verksamheten där. 15 000 kr av summan kommer från enskilda donatorer, vilket vi tackar så mycket för.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Det särskilda kontot är nedlagt. Valfritt belopp kan betalas in på föreningens ordinarie postgirokonto. Märk talongen Engure.

Kallelse till årsmöte

Tåkerns Fältstation håller årsmöte onsdagen den **20 mars 2013 kl. 18.30**. Platsen är naturum Tåkern vid Glänås. Efter årsmötesförhandlingarna visar Bengt Ekman från Naturfotograferna bilder från svenska nationalparker. Fika med smörgåstårta utlovas.

Välkommen !

Vårens gäs- och tranräkningar

Vi drar igång räknandet av rastande gäss och tranor i mars igen. Räkningsdagarna är preliminärt 16, 23 och 29 mars samt 6 april i gryningen.

Anmälan till Bengt Andersson, 070-549 06 09
eller Lars Gezelius 070-325 12 88

Efter räkningarna samlas vi i Åsenstugan, fikar och summerar.